

Vrienden In Flanders Fields Museum

Driemaandelijke nieuwsbrief
Afzendadres: Documentatiecentrum,
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
Afgiftekantoor 8900 Ieper 1 - P3A9021

België - Belgique
P.B.
8900 Ieper 1
BC 6308

VIFF *flash*

december 2006 - januari - februari 2007

21.1

REDACTIONEEL

“Promoten”, “positioneren”, “op de landkaart zetten”, “zich profileren als”... Bij het doornemen van een verzameling persberichten voor het samenstellen van de rubriek “Mentioned in Despatches” viel het me op hoe frequent je ze tegenkomt, die woorden. Ze verwijzen, het ene al wat directer dan het andere, stuk voor stuk naar dat ene doel: “reclame”, “commercie”. Niet dat deze laatste echt “vieze” woorden zijn, maar ik houd eerlijk gezegd toch mijn hart vast wanneer ik lees wat minister Bourgeois voor 2014-2018 rond de herdenking van honderd jaar Grote Oorlog allemaal van plan is: (West-) Vlaanderen internationaal positioneren als topbestemming voor het oorlogstoerisme. “De Westhoek moet het wereldcentrum worden voor het fronttoerisme gekoppeld aan de vredesgedachte.” Meer dan een dergelijke zinsnede heeft mijn levendige verbeelding niet nodig om aan de slag (!) te gaan, maar dit is dan weer een apart hoofdstuk waar, wegens nogal absurd, hier geen plaats voor is. Ik hoop alleen dat de “vredesgedachte” voldoende aandacht zal krijgen. Maar alles bij mekaar, ik ben er niet gerust op. Wordt die gedachte bevorderd door chocolade Menenpoortjes of Tommyhempjes? Krijg je er meer voeling mee na een glas “Cuvée Last Post”? Gerecreëerde mêlée? Ik kan er weinig over zeggen. Ik wil hier alleen een lans breken voor de sereniteit van de herdenking. Daar is het volgens mij tenslotte ECHT om te doen. (F.R.)

Redactie	Patrick Bracke <i>patrick.bracke@telenet.be</i>
Verantwoordelijke uitgever	Gilbert Ossieur Wieltje 11, 8900 Ieper <i>gilbert.ossieur@skynet.be</i>
Bijdragen	Gilbert Ossieur <i>gilbert.ossieur@skynet.be</i> Freddy Rottey <i>frottey@yahoo.com</i>
Vorm	B.AD

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist.

Deadline voor volgende aflevering: 4 februari 2007.
Mail uw bijdrage naar flash@vriendeninlandersfields.be

Postadres VIFF: Documentatiecentrum
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50

www.vriendeninlandersfields.be
info@vriendeninlandersfields.be

«All Hallows-by-the-Tower, Londen»

© Freddy Rottey, 2006 – frottey@yahoo.com

Deze fotorubriek staat open voor iedereen met een fotografisch oog. Het onderwerp van de foto dient verband te houden met de Eerste Wereldoorlog of de vredesgedachte. U kan uw foto in digitaal formaat (minimum 300 dpi) sturen naar flash@vriendeninflandersfields.be. Hou er rekening mee dat we de foto in grijswaarden afdrukken.

IN MEMORIAM

Op 25 augustus 2006 overleed Carmen Gruwez, partner van Piet Chielens en moeder van Janpieter en Lize Chielens. Vaak was zij in ons gezelschap bij activiteiten van de Vrienden van het In Flanders Fields Museum. Wij leerden haar ook kennen als de steun en de stuwende kracht achter onze bezige bij, Piet. Haar gastvrijheid voor de vele vrienden des huizes werd alom geprezen. Aan Piet, haar kinderen en familie wensen wij ons diep medeleven te betuigen.

Gilbert Ossieur
Voorzitter VIFF

OP LOCATIE

Zaterdag 2 september. Het miezert over Londen. We zitten in All Hallows-by-the-Tower, de kerk waar Philip ("Tubby") Clayton na zijn verblijf in het Talbot House, van 1922 tot 1962 pastoor was. Hij woonde er in de buurt en na zijn dood in 1972, kreeg hij tussen twee pilaren in de noordervleugel een praalgraf: als een middeleeuwse waardigheidsbekleder ligt hij in brons op een zwartmarmeren sokkel. Vergankelijkheid... Ook voor dit stadsdeel is het geen onbekend begrip. In zijn beroemde dagboek geeft Samuel Pepys het relaas van de grote brand van Londen die begin september 1666 hier korbij uitbrak en een groot deel van de City in de as legde. Hij beklimt zelfs de toren van deze kerk om beter de uitbreiding van de vlammenzee te kunnen volgen. Eind december 1940 was de omgeving dan weer het doelwit van zware Duitse bombardementen. Peter Ackroyd beschrijft in "London, the Biography" hoe deze rampzalige verwoesting ook onverwachte gevolgen had: achter het orgel, tot dan toe verborgen gebleven achter de lambrisering die nu door bommen was vernield, trof men een zevende-eeuwse boog aan, gevormd uit Romeinse dakpannen. De auteur citeert de parochiepriester: "Uit de muur die aan de boog paalde, vielen grote stukken die gedurende minstens achthonderd jaar als dekstenen dienst hadden gedaan in de sterke Normandische pilaren uit die tijd. Sommige van die stenen waren merkwaardig. Ze getuigden van een vakmanschap waarvan geen ander bewijs meer voorhanden is. Ze waren een deel van een nobel kruis dat zich ooit op Tower Hill verhief, vóór Willem de Normandiër." Zij die dachten dat geschiedenis gemakkelijk vernietigd kon worden, concludeert Ackroyd, hadden het verkeerd voor: ze kwam op een dieper niveau weer boven, met de verzekering dat, net zoals dat eeuwenoude kruis, de stad Londen zelf ook weer zou verrijzen. Juist, ja, de stadsplanning: het kerkje snakt naar adem tussen glazen mastodonten van kantoorgebouwen. (F.R.)

The Royal Societies Club, Saint James's Street 63

Sassoon, de fervente vossenjager, cricketer, golfspeler of Sassoon de dichter? Het was een moeilijke keuze, een innerlijk conflict. Aanvankelijk probeerde Siegfried beide te combineren en lid zijn van een Londense club leek hem daartoe essentieel. Krappe financiën en nog onvoldoende naambekendheid sloten de mogelijkheid voor een van de meer prestigieuze instellingen uit en dus werd het The Royal Societies Club waar hij vanaf 1908 – hij was toen pas 22 – op de ledenlijst stond. Wat gegeneerd over de lagere standing ervan, was hij nogal terughoudend bij het vermelden van de naam. Hij heeft het over “mijn club in Saint James's Street”. Uit “The Weald of Youth” weten we dat hij er nog wel eens ging eten toen hij al een andere verblijfplaats in Raymond Buildings had en dat het vooral een erg saaie plek was: “(...) *Mijn club in St. James's Street had veel kwaliteiten, maar levendigheid was daar niet bij. (...) Bij het binnenkomen nam ik instinctief een houding aan die bij de omgeving paste. Eigenlijk voelde ik mij vijf jaar ouder dan mijn werkelijke leeftijd en dat betekende in die tijd heel wat. Op dat moment echter, wilde ik rust en ik vond het dan ook helemaal niet deprimerend dat de plaats tegen negen uur 's avonds zo goed als leeg was. Helemaal bovenin was er een bibliotheek en ik had ontdekt dat de leden die uiterst zelden gebruikten, dus wist ik dat er, wanneer ik er na het eten naartoe ging, weinig kans was dat ik gestoord zou worden. De twee volgende avonden maakte ik daar dankbaar gebruik van. De kamer was klein maar gezellig, de bibliotheek behoorlijk goed, er brandde een helder vuur en gedurende de voorbije vijf maanden had ik weinig gelegenheden gehad om lekker alleen te zijn met mijn van nature meditatieve geest.* (...) *Op het ogenblik had ik echter geen behoefte aan een agenda voor mijn afspraken en mijn dringende zaken beperkten zich tot een solitaire lunch in mijn club. Ik had die ooit eens schertsend 'The United Nonentities' (de Verenigde Onbenulligen) horen noemen en hoewel ik er nu al bijna zeven jaar lid van was,*

had ik zelden met iemand gesproken buiten de portier en de ober. Ik was oppervlakkig bevriend geraakt met een paar bejaarde habitués die ik ervan verdacht oervervelend te zijn wanneer ze daar de kans toe kregen. (...) Soms speculeerde ik vaag over wat de andere aanwezigen in de rookkamer zoal deden na de middag. Geen enkele van hen scheen iets dringends om handen te hebben...

The Royal Societies Club was in 1894 gesticht voor ‘Members of Learned Societies’, had in die tijd ongeveer 3 000 leden en het logement was er op maat van Siegfrieds beurs. De flat in Raymond Buildings was een andere kwestie, maar dit leest u in volgende aflevering. (F.R.)

Bronnen:

Siegfried Sassoon, *The Weald of Youth*

Jean Moorcroft Wilson, *Siegfried Sassoon, The Making of a War Poet*

Foto:

Freddy Rottey, september 2006.

THE BIG PARDON

Pardon at last for shell-shocked soldier shot for war cowardice. (The Times, 16 augustus 2006)

Executed WW1 soldiers to be given pardons. (The Guardian, 16 augustus 2006)

300 WW1 soldiers receive pardons. (BBC News, 16 augustus 2006)

Gratie voor "shot at dawns". (De Standaard, 17 augustus 2006)

Pardons for "cowards" condemned. (The Times, 2 september 2006)

Haig son slams WW1 pardons move. (Evening Standard, 4 september 2006)

Voortgaand op deze selectie kranten- en nieuwsbriefkoppen zou de titel van dit artikel op zijn minst op een vraagteken mogen eindigen. Toch staat er een punt: laat me voor één keer optimist zijn. Waar gaat het over? Private Henry Farr uit Noord-Kensington, ingedeeld bij het eerste bataljon West Yorkshire Regiment, werd na de Slag van de Somme op 18 oktober 1916 door de leden van een krijgsraad tot de dood met de kogel veroordeeld. De aanklacht luidde "wangedrag in het zicht van de vijand 'in such a way as to show cowardice'". Een lafaard, dus. Deze conclusie kwam er al na een proces van 20 minuten waarbij Henry zichzelf verdedigde. Bij de executie weigerde hij de blinddoek. Familieleden van Henry, in casu zijn dochter Gertrude Harris (nu 93) en zijn kleindochter Janet Booth (nu 63), zijn campagne blijven voeren om een herziening van het proces en een postume gratie te verkrijgen. Ze argumenteerden dat Henry aan shell-shock leed en dat hij nooit terug naar de loopgraven gestuurd had mogen worden. Andere campagnevoerders sloten aan en er werd gratie gezocht voor alle 306 Britse terechtgestelden. In 1993 verwierp John Major een beroep en in 1998 zei minister van defensie Geoff Hoon dat er helemaal geen sprake van gratie kon zijn. Als reden werd aangegeven dat het onmogelijk was een onderscheid te maken tussen zij die doelbewust land en kameraden in de steek hadden gelaten en zij die niet schuldig waren aan desertie en lafheid. Des Brown, de huidige minister van defensie, heeft een ander standpunt ingenomen. In een interview zei hij: "Eigenlijk is dit een zaak voor historici maar ik weet hoe die familieleden zich

voelen. Tientallen jaren lang werden ze met de vinger gewezen en ik geloof dat een collectieve gratieverlening de beste manier is om met die zaak om te gaan. Na 90 jaar is het niet meer mogelijk elk individueel geval apart te evalueren." Hij voegde er aan toe dat het beter was te erkennen dat er fouten waren gemaakt en al die mannen als oorlogsslachtoffers te beschouwen. De gratieverleningen moeten wel nog door het parlement goedgekeurd worden. Dit zou in de loop van oktober gebeuren. "Als die beslissing in oktober wordt bevestigd," zegt Piet Chielens in De Standaard, "zal dit het einde zijn van een lange rit." Hij wijst er op dat het taboe rond die hele zaak eigenlijk pas in 1989 werd doorbroken toen Julian Putkowski en Julian Sykes in hun boek *Shot at Dawn* de persoonlijke verhalen achter de executies blootlegden.

Dat niet iedereen zich bij zo'n collectieve gratie kan neerleggen, bewijzen de artikelen uit The Times van 2 september en de Evening Standard van 4 september. The Times laat Simon Wessely, professor psychiatrie aan de King's College School of Medicine in Londen aan het woord. Volgens hem zit de regering grondig fout wanneer ze die soldaten gratie zou schenken: "We mogen niet toegeven aan de verleiding de geschiedenis te herschrijven om ons op die manier comfortabeler te voelen bij het verleden." Over het geval van Henry Farr zegt de professor nog: "Voor hij weigerde naar het front terug te gaan, was hij al drie keer voor shell-shock behandeld (...) Op de dag van de feiten, 17 september 1916, was Farr heel erg bang, maar dat waren ze toch allemaal (...) Of Farr een lafaard was, zoals werd beweerd, weten we niet en de dokters hadden toen niet de luxe die de moderne wetenschap ons nu ter beschikking stelt. Ze moesten gewoon een oordeel vellen, hoe moeilijk dit ook was." De professor merkt ook op dat shell-shock door velen gezien werd als "een handig medisch etiket om de plicht uit de weg te gaan, en dit aan beide kanten van de loopgraven." George Haig (88) en "zoon van", gebruikt in de Evening Standard de woorden "rogues" (crapuul) en "criminals" voor de meeste geëxecuteerden. Ze verdienden gewoon tegen de paal gezet te worden. Over de houding van zijn vader zegt hij: "Er moest een voorbeeld

Donderdag 21 september: Voorstelling van de poëziebundel "Kruisweg/In Flanders Fields" van Marc Dejonckheere. Lees verder in de rubriek "Het Boekenfront".

Donderdag 28 september: In het kader van de tentoonstelling "De laatste getuige", lezing door Martin Brown "*From Dust to Earth Returning*". Een stand van zaken van het archeologisch onderzoek aan het voormalige Westelijk Front.

Donderdag 5 oktober: Lezing door Geoff Sewell "*WW1 Gas Clouds*". Het gebruik van chemische wapens aan beide zijden van het front. Het persoonlijke verhaal van Geoffs grootvader over de eerste Duitse fosgeenaanval op 19 december 1915.

Zaterdag 7 oktober 2006: VIFF-daguitstap. Een dertigtal VIFF'ers bezochten onder de deskundige leiding van Dominiek Dendooven en Roger Verbeke Zeebrugge en kregen er uitleg bij Britse raid van 23 april 1918 (Saint George's Day) en het merkwaardige kerkhof met meer Duitse graven dan Britse, maar toch verzorgd door de CWGC. Na een heerlijke maaltijd stond nog een bezoek aan de Stedelijke Begraafplaats van Brugge en een interessante stadswandeling langs onvermoede herinneringen aan WO1 op het programma.

Donderdag 12 oktober: Lezing door Peter Chasseaud "*Mapping the Western Front 1914-1918*", cartografie in WO1.

Do. 19 tot zat. 21 oktober: Internationaal Colloquium "Luchtfotografie en archeologie". Gespreid over drie dagen belichtten 22 sprekers (GB: 8, B: 5, F: 4, USA: 3, I: 1, D: 1) allerlei spectaculaire en minder spectaculaire aspecten van luchtfotografie voor militaire en/of archeologische toepassing. Het colloquium waarbij het IFFM als gastheer optrad, had plaats onder voorzitterschap van professoren Jean Bourgeois en Romain Van Eeno (Universiteit Gent) en professor Luc De Vos (Koninklijke

THE BIG PARDON (vervolg)

gesteld worden en ik weet dat mijn vader heel nauwgezet de verdiensten van elk geval apart in overweging nam vooraleer hij toestemming tot executie gaf. Hij ging niet over één nacht ijs." En onverbiddelijk gaat hij door: "Dit is nu eenmaal geschiedenis en wij moeten de beslissingen die toen met de beste bedoelingen werden genomen, respecteren."

[Waarom denk ik daarbij nu toch de hele tijd aan die ene zin uit *Draussen vor der Tür* van Wolfgang Borchert: "Kannst Du überhaupt noch schlafen, Herr Oberst?"...]

Law pardons Great War servicemen.
(BBC News, 8 november 2006)

Een nieuwe wet schenkt vergiffenis aan meer dan 300 soldaten die zijn geëxecuteerd wegens insubordinatie in WO1.

Minister Des Brown zegt dat er geen sprake is van de geschiedenis te

herschrijven maar dat het beter is te erkennen dat er in bepaalde gevallen (moeilijk te zeggen welke) onrechtvaardigheden zijn gebeurd en al die mannen dan ook als oorlogsslachtoffers te beschouwen. Mrs Booth, kleindochter van Henry Farr, is opgelucht: "Dit is gewoon prachtig, niet alleen voor mijn grootvader die in WO1 wegens lafheid is omgebracht, maar ook voor de families van al die andere mannen die zo moedig hebben gevochten om dan uiteindelijk door hun eigen kant terechtgesteld te worden." Meteen komt voor de familie Farr een einde aan een gerechtelijke campagne die vijftien jaar heeft geduurd.

(F.R.)

Zie ook bij <www.users.globalnet.co.uk/~dccfarr/sad.htm> voor onder andere een volledig overzicht van de "Shot at Dawns" in de Salient.

HET BOEKENFRONT

Kruisweg, In Flanders Fields
Marc Dejonckheere

Bij Poëziecentrum Gent verscheen in juli de gedichtenbundel "Kruisweg / In Flanders Fields" van Marc Dejonckheere (° 1959). Directe aanleiding voor de veertien gedichten vormden de veertien expressionistische staties van de kruisweg die Albert Servaes in 1919 tekende voor de Karmelietenkapel van Luithagen bij Mortsel. In de ogen van de kerkelijke autoriteiten konden de afbeeldingen echter geen genade vinden en in 1921 werden ze verplicht verwijderd. De "Man van Smarten" té menselijk afgebeeld? Het moment van zwakte, het "Laat deze kelk aan mij voorbijgaan" was geen plaats gegund in de traditionele iconografie en in de traditionele geesten. De Zoon van God kón niet zwak zijn, Hij was boven alle smart verheven, toch? Zoveel jaren later is die Kruisweg van Servaes - gelukkig maar - een begrip in de kunst geworden.

Marc Dejonckheere heeft de beelden in zich opgenomen en heeft ze stuk voor stuk onder woorden gebracht, ver-taald. Hij noemt het genre

"beeldgedichten". We zien een "uitgetreden" Jezus, de ik-figuur (de dichter): Hij heeft Zijn sterfelijke lichaam verlaten en vertelt wat zich aan Hem voltrekt. Hij kán dat, want Hij is aan de pijn voorbij en de taal die Hij gebruikt, kan nu ook uitgekleeft (zoals Hijzelf), constaterend, matter-of-fact, zonder sentiment zijn (*Twee wachten staan gehuld in schuldig zwijgen en flankeren het verraad. (St.I) – Het leed ligt uitgespreid en languit neer, verbrijzeld. (St. IX)*). Zo legt Jezus, de ik-figuur, de dichter, samen met de lezer weer de weg van het kruis af, veertien beklievende staties lang, veertien momenten die tot bezinning uitnodigen, veertien sobere driestrofige gedichten. Dat voor de titel van deze bundel de religieuze connotatie van "Kruisweg" in verband wordt gebracht met de herinnering aan al het vreselijke dat "In Flanders Fields" oproept, ligt helemaal in de lijn van wat de "war poets" al deden: voor de soldaten aan het front was de "kruislieveheer" helemaal geen onbekende en hij kon zelfs enkele begenadigden tot aangrijpende gedichten inspireren. Volgende momentopname komt uit "Christ and the Soldier" van Siegfried Sassoon.

TERUGBLIK / KORT (vervolg)

21.5

Militaire School Brussel en Katholieke Universiteit Leuven). De voorziene uitstap in de Salient op zaterdag na de middag moest wegens het slechte weer worden ingekort.

Donderdag 19 oktober: Remembrance Augustin Maelbrancke op de Belgische militaire begraafplaats van Houthulst. Roger Verbeke vertelde het verhaal van deze "cyclist" die in 1893 in Vlamertinge werd geboren en op 19 oktober 1914 omkwam in gevechten bij Hooglede.

Vrijdag 17 november 2006, 20u., Kathedraal Ieper: VIFF-Nocturne rond de Duits-Joodse dichter Theodor Kramer. Op de valreep moest, wegens ziekte van componist, uitvoerder en eindverantwoordelijke Wiet van de Leest, dit geplande evenement echter vervangen worden door "The Girl I Left Behind Me", een concertvertelling van en met Lester Simpson (zang, instrumenten) en Piet Chielens (verteller). Moeders, dochters, liefde, dood... met teksten van o.a. Ivor Gurney. Ook het intrigerende kortverhaal "The Gardener" dat Rudyard Kipling in het voorjaar van 1925 schreef (het verhaal van Helen Turrell, haar neef en de tuinman op de begraafplaats met de 20 000 graven) kreeg een belangrijke rol toebedeeld.

VOORUITBLIK

Op vrijdag **29 december om 16u.** organiseren de Vrienden van het In Flanders Fields Museum een **remembrance** rond de Belgisch-Stekense soldaat **Edmond Wuytack** die begraven ligt op de Belgische militaire begraafplaats, Sint-Maartensstraat, **Westvleteren**. Johan Van Duyse geeft er tekst en uitleg over.

The straggled soldier halted
– stared at Him –
Then clumsily dumped down
upon his knees,
Gasping, “O blessed crucifix,
I’m beat!”

*De achteropgeraakte soldaat stopte
– keek naar Hem –
Zakte toen onbeholpen
op zijn knieën
En hijgde, “O gezegend kruis,
ik ben kapot!”*

Of deze overweging van Lance-
Corporal Joseph Lee in “La Croix
Rouge – A Wayside Calvary in
Flanders” uit de bundel “Ballads of
Battle” (1916):

Two thousand years since Christ
was crucified;
Since thorn and nail did torment
that frail flesh:
Again I see
Him hangéd on a tree,
And crucified afresh!

*Tweeduizend jaar nadat Christus
werd gekruisigd,
Nadat doorn en spijker dat
frêle vlees teisterden
Zie ik hem weer,
Gehangen aan een boom,
Opnieuw gekruisigd!*

Overigens heeft het front voor dichter
Marc Dejonckheere weinig geheimen:
als “digger” moet hij talloze keren
oog in oog hebben gestaan met wat
oorlog, ondergrond en tijd van deze
”millions of the mouthless dead”
hadden overgelaten. De illustraties
bij de gedichten zijn dan ook niet de
tekeningen van Albert Servaes, maar
een selectie van veertien (vijftien,
met kaft erbij) “verschrikkelijk mooie”
(waar leg ik eigenlijk de klemtoon?),
confronterende foto’s uit de
verzameling van Aurel Sercu.
Deze bundel is het “verlate” (zoals
de flaptekst het noemt) debuut van
Marc Dejonckheere: de gedichten
lagen een tiental jaar in de lade. Een
teken dat de auteur, zoals hij het bij de
drukbijgewoonde voorstelling op 21
september laatstleden, zei “niet over
één nacht ijs is gegaan”. Het resultaat
mag dan ook “gelezen” worden.
De veertiende statie werd in 1995

al bekroond met de tweede prijs in
de wedstrijd voor religieuze poëzie,
georganiseerd door het Interdiocesaan
Pastoraal Beraad. En “Taal, subtiel
gelaat”, een studie over de West-
Vlaamse poëzie tussen 1960 en
1990, bezorgde de auteur de Arthur
Merghelynckprijs voor poëzie van de
Koninklijke Academie voor Nederlandse
Taal- en Letterkunde. (F.R.)

Kruisweg, In Flanders Fields - Marc Dejonckheere, met
foto's van Aurel Sercu
PoëzieCentrum Gent, 2006.

ISBN 90 5655 323 2

De kijkkast van Kobe *Wim Chielens*

Uitgeverij Clavis, Hasselt-Amsterdam
verrijkte zopas het al niet onaardige
aanbod van (jeugd)boeken met WO1
als thema, met Wim Chielens’ “De
kijkkast van Kobe”. Het betreft een
verhaal over Kobe die het voorrecht
geniet onder een uitgelezen begeleiding
het In Flanders Fields Museum te
kunnen bezoeken. Dit bezoek maakt
zoveel indruk op hem dat hij thuis
een eigen museumje inricht met
voorwerpen uit zijn omgeving die voor
hem naar de Grote Oorlog verwijzen.
Zo doet een oude stapschoen van zijn
papa hem denken aan de duizenden
mensen die bij het begin van de
oorlog op de vlucht moesten. In een
eenvoudige taal op het niveau van
jongeren uit de lagere school - voor wie
het boek bedoeld is - komen achttien
thema’s aan bod (vluchten, loopgraven,
kinderen, ten aanval, wapens...).
Je hoeft ze niet in een bepaalde
volgorde te lezen, maar samen met de
prachtige illustraties en de persoonlijke
getuigenissen vormen ze een leerrijk
geschiedenisboek dat zonder enige
twijfel het jeugdige publiek zal kunnen
boeien. Verkrijgbaar in de museumshop
(met een VIFF-pasje krijg je op alles
wat ze daar aanbieden, ook op dit
boek dus, een reductie van 10%) en
misschien een leuk ideeetje voor kerst of
nieuwjaar. (F.R.)

De kijkkast van Kobe – Wim Chielens
Clavis Hasselt – Amsterdam, 2006.
ISBN 90 448 0652 1

LIJST

Hier nog even vermelden dat de
Stedelijke Openbare Bibliotheek
van Ieper onder de titel “De ‘Grote
Oorlog’ literair” een erg interessante
compilatie maakte van alles wat ze
in verband met WO1 (fictie, non-
fictie, dvd’s, cd’s ...) in de rekken
heeft. In de afdelingen “Literatuur
van getuigen en tijdgenoten”,
“Bloemlezingen”, “Literatuur met als
thema WO1”, “Jeugdliteratuur over
WO1” en “WO1 in film en muziek”
komen auteurs alfabetisch voor met
een kort stukje informatie en de
voorradije titels. En dat is allemaal
samen een verrassende hoeveelheid
materiaal! Informatie [bibliotheek@
ieper.be](mailto:bibliotheek@ieper.be) of 057 / 23 94 20.

PROEFSCHRIFTEN

nieuw in het Documentatiecentrum.

“Schilderen of schieten? De impact
van de wereldoorlogen op het leven
en het werk van Alfred Bastien
(1873-1955).”

Liesbeth Van Hasselt
Academiejaar 2005-2006
Promotor: Prof. Dr. Tom Verschaffel
KULeuven

“Geloof onder vuur? Sint-Sixtus:
een abdij en haar bewoners tijdens
de Eerste Wereldoorlog in onbezet
België.”

Hermien Vanbeveren
Academiejaar 2005-2006
Promotor: Prof. Dr. Bruno Dewever
UGent

THE ENGLISHMAN'S DAUGHTER (2)

Even recapituleren: in aflevering 3 van de VIFF flash (oktober 2002) stelden we het boek *The Englishman's Daughter* van Ben Macintyre voor, een "waar gebeurd verhaal over liefde en verraad in WO1". Vier jonge soldaten uit het Britse leger, privates Digby, Thorpe, Donohoe en Martin – twee Engelsen en twee Ieren – raken bij de legendarische Retreat from Mons (augustus 1914) van hun eenheden gescheiden en blijven aan de verkeerde kant van de loopgraven in Frankrijk achter. Ze duiken er op het platteland onder. Een van hen, Robert Digby (een beetje het hoofdpersonage uit het boek) heeft in het dorp Villeret (een tiental kilometer ten oosten van Péronne) een verhouding met de plaatselijke Claire Dessenne en op 14 november 1915 wordt een dochttertje, Hélène, geboren. Verraad brengt de aanwezigheid van de verborgen soldaten aan het licht en in mei 1916 worden ze door een Duits militair tribunaal in Le Câtelet, na een proces waar niet eens een tolk aanwezig was, ter dood veroordeeld en geëxecuteerd.

In een artikel uit The Times van 11 november laatstleden krijgt dit boek een onverwacht vervolg: diezelfde Ben Macintyre schrijft het artikel "'I go to die now' – a betrayed soldier's farewell letter is found after 90 years". Op een zolder in Hastings is een brief aangetroffen van private David Martin, die ook tot het viertal behoorde. De 28-jarige Ier uit Belfast schreef op 26 mei 1916 op een schrijfmachine hem door zijn Duitse bewaker ter beschikking gesteld een brief aan zijn vrouw en dochtertje. Zijn testament. De brief heeft de bestemming, Mary Martin, nooit bereikt en is nu dus, negentig jaar later, aangetroffen in de nalatenschap van Reginald Ernest Burges, een WO1 veteraan en ambulancier die in 1977 stierf. Het is niet bekend hoe de heer Burges in het bezit van dit document kwam.

David Martin was kok toen hij dienst nam bij de Royal Irish Fusiliers. Hij kreeg die avond van 26 mei wellicht voor het eerst en meteen ook voor het laatst een schrijfmachine in handen. Vier van de vijf hoofdstukken van de brief beginnen haast obsessieel met "My Dear Loving Wife and My Dear Loving Child". De taal is eenvoudig en met veel herhalingen, de inhoud verraadt de hardnekkigheid van de mannen die, volgens Franse getuigen "Schotse liederen, psalmen en parodieën op Duitse liederen zingend" naar de plaats van executie werden gebracht.

MENTIONED IN DESPATCHES

21.7

19 augustus: De molenruïne van Klerken (Houthulst) – Van Coillies Molen – wordt vredesmonument. In 1998 al een beschermd monument, zijn er nu plannen om de romp en het bijgebouw te consolideren en er een voor het publiek toegankelijke vredessite van te maken. Tijdens WO1 kreeg de molen het erg te verduren.

26 augustus: Op de Duitse militaire begraafplaats van Langemark is het nieuwe bezoekerspaviljoen officieel geopend. Op de begraafplaats liggen meer dan 44 000 soldaten waarvan 25 000 in het Kameradengrab, een massagraf vlak bij de ingang. Jaarlijks bezoeken zowat 85 000 mensen de site.

27 augustus: De Britse televisiezender ITV1 plant voor 2007 de verfilming van "My Boy Jack?", het boek van Tonie en Valmai Holt over de zoektocht van de familie Kipling naar hun op het slagveld vermiste zoon. De rol van John Kipling ("Jack" voor z'n vader) wordt vertolkt door Daniel (Harry Potter) Radcliffe. Zie ook: "Kiplings keuze" van Geert Spillebeen.

27 augustus: De Nederlander Merlijn van Eijk en de Vlaming Johan Ryheul adopteren het verwaarloosde Lehr Infanterie Regiment monument, naast de Duitse begraafplaats in Vladslo. Het gedenkteken dateert uit augustus 1916.

30 augustus: Bezoekerscentrum Tyne Cot voorgesteld.

2 september: Op het kruispunt Frezenbergstraat/Elleboogstraat in Zonnebeke zijn bij wegenwerken de stoffelijke resten van vier Australische soldaten aangetroffen. Ze zijn waarschijnlijk omgekomen in september of oktober 1917 in de Slag bij Passendale.

9 september: Dominee Bertrand Olivier van de Londense All Hallows-by-the-Tower kerk (de kerk waar Tubby Clayton van 1922 tot 1962 pastoor was) schenkt de kelk en de hostieschaal van Tubby aan het Talbot House. De overhandiging is het hoogtepunt van de jaarlijkse Algemene Vergadering van de Friends of the Old House.

9 september: Vlaams minister van Toerisme Geert Bourgeois heeft grootse plannen rond de Grote Oorlog. Er komt een werkgroep die een prestigieus project rond honderd jaar Grote Oorlog gestalte moet geven. Tussen 2014 en 2018 moet Vlaanderen een topbestemming voor het oorlogstoerisme worden. Het Genootschap Passendaele Society 1917 brengt tussen juni en november 2007 een totaalprogramma. Minister Bourgeois heeft er 125 000 euro voor over.

9 september: Een deel van de oude spoorwegbedding Ieper-Roeselare is omgevormd tot een wandel- en fietspad, dwars door het slagveld van 4 oktober 1917. Langs het traject staan educatieve borden en kan men de restanten van de Duitse Flandern I bunkerstelling zien.

19 september: Opbouw Koekelare wil meewerken aan de promotie van de gemeente in het kader van minister Bourgeois' plannen rond honderd jaar WO1, 2014-2018. Men denkt aan een echt kanon voor de Lange Max-site in de Leugenboomstraat. Het tuig moet opgevoerd worden van een Duits oorlogsschip dat voor de Ierse kust verging. Kosten voorlopig geraamd op 1 500 000 euro.

21 september: Guy Gruwez, 40 jaar voorzitter van de Last Post Association wordt gevierd ter gelegenheid van zijn afscheid. Benoit Mottrie neemt de functie over. De heer Gruwez blijft actief in de L.P.A.

THE ENGLISHMAN'S DAUGHTER (2) (VERVOLG)

Mijn lieve vrouw en mijn dierbaar kind, de Duitsers hebben mij zonder reden doodgeschoten. Als je in Ierland Duitsers ziet, schop ze eruit. Het zijn geen mensen. Vaarwel, mijn lieve vrouw en mijn dierbaar kind; ik hoop en vertrouw op God dat ik jullie in de Hemel weer zal zien. Ik ben niet bang om te sterven. Ik hoop en vertrouw op God dat hij me al mijn zonden vergeeft. Vaarwel voor altijd. (...)

Mijn dierbare vrouw. Zorg goed voor jezelf en voor het kind. Ik laat jou en het kind al mijn geld na. Ik word om 6.00u terechtgesteld omdat ik mij op 30 april niet op tijd heb overgegeven. Ik geef me nooit over – de ware woorden van een Britse Soldaat. We sterven gelukkig, wetende dat de onzen aan het winnen zijn. (...)

Your loving David Martin.

De auteur, Ben Macintyre, is journalist en columnist voor The Times. Hij was voor diezelfde krant ook een tijd correspondent in New York, Washington en Parijs. Hij woont in Londen en schreef eerder al "The Napoleon of Crime: The Life and Times of Adam Worth, Master Thief" en "Forgotten Fatherland: The Search for Elisabeth Nietzsche". (F.R.)

Contemporary Christmas

(Eigentijdse Kerst)

Bells, that on this immaculate morn

Rung in redeeming Christ reborn,

What tidings brought you then?

We did our best, the bells reply,

To broadcast, as in years gone by,

Peace and good-will to men.

Siegfried Sassoon (1950)

In naam van het bestuur van de VIFF,
een vredevolle Kerst en
een voorspoedig 2007.

MENTIONED IN DESPATCHES (vervolg)

21.8

26 september: Memorial Museum Passchendaele 1917 dat in april 2004 geopend werd, verwelkomt zijn 100 000ste bezoeker. Er is ook een nieuwe website; www.passchendaele.be

26 september: Heel wat commotie in de media rond de veiling van 21 echte valse "Hitlers" door het Britse veilinghuis Jefferys.

29 september: De deputatie van het provinciebestuur West-Vlaanderen is bereid om op vraag van vzw Talbot House de site "Pool of Peace" (Spanbroekmolenkrater) in erfpacht te nemen. Zo kan behoud en verdere ontsluiting van de site verzekerd worden. Sedert 1992 is de krater als waardevol landschap beschermd.

13 oktober: Op de terreinen van steenbakkerij Terca in Zonnebeke zijn bij uitbreidingswerken de resten van een Duitse schuilplaats uit WO1 ontdekt. Het was ooit een houten constructie bedekt met metalen platen. De eikenhouten vloer, intact, kon worden gerecupereerd samen met tal van persoonlijke voorwerpen.

21 oktober: "De kijkkast van Kobe", het boek van Wim Chielens (zie elders in deze aflevering) is door Wouter Sinaeve, educatief medewerker bij IFFM, uitgewerkt als een workshop waarbij leerlingen van de lagere school op hun niveau kennis maken met het museum en het verhaal achter de voorwerpen.

3 november: Op een veld langs de Armentiersessesteenweg in Mesen, schuin tegenover de Ierse Vredestoren, is een Duitse schuilplaats ontdekt. De houten constructie van 2 bij 3 meter, 1,7 meter hoog en in uitstekende staat van bewaring, dateert vermoedelijk uit 1915. Eenmalig te bezoeken op 11 november. Onzekere toekomst.

9 november: Een bericht in De Standaard meldt dat de Ierse zanger Chris de Burg op een Londense veiling voor 21.500 euro een brief kocht die de Christmas Truce, het Kerstbestand uit 1914, beschrijft. Het document is ondertekend met "Boy" en gericht aan de moeder van de onbekende Britse schrijver: "Mijn lieve Moeder, dit zal een van de gedenkwaardigste kerstfeesten zijn die ik ooit heb meegemaakt... net voor het eten had ik het genoeg de hand te schudden van verschillende Duitsers... Het lijkt allemaal zo vreemd."

11 november: Op de Poperingse stedelijke begraafplaats herdenkt de brandweer David Bidmead, een Britse collega uit Warwick, die vijf jaar geleden na een ongeneeslijke ziekte overleed en wiens laatste wens het was dat zijn as op de begraafplaats van Poperinge zou worden uitgestrooid. De brandweer van Warwick is verbreederd met die van Poperinge.

11 november: In Hyde Park, Londen, onthult koningin Elisabeth een monument dat de band tussen Nieuw-Zeeland en het Verenigd Koninkrijk en de gedeelde opofferingen in tijden van oorlog in herinnering moet houden.

En ten slotte nog dit: in 1922 werd in Nieuw-Zeeland een proces wegens godslastering aangespannen tegen Siegfried Sassoons gedicht "Stand-to: Good Friday Morning". Zonder succes echter. Zie: www.caslon.com.au/blasphemyprofile7.htm